

УДК 796

ТАЛАБАЛАРНИНГ ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯСИ ЖАРАЁНИДА БАСКЕТБОЛ ЭЛЕМЕНТЛАРИНИ ЎРГАНИШ УЧУН АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ

*Алимбетова А.Т.**Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия ва спорт
университетининг Нукус филиали
Нукус шаҳри, Ўзбекистон*

Талабалар орасида энг машхур спорт турларидан бири бу баскетболдир. Баскетбол машғулоти тизимини моделлаштиришда мураббий замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш омилини ҳисобга олиши керак. Замонавий ёшлар ахборот асрининг одамлари, шунинг учун улар учун тушунарли ва фойдаланиш мумкин бўлган технологиялардан фойдаланган ҳолда таълим ва ўқув жараёнини яратиш керак. Олимларнинг тадқиқотларида таълим-тарбия жараёнида, жисмоний тарбия ва спорт бўйича бўлажак мутахассисларни тайёрлаш жараёнида ахборот технологияларидан фойдаланишнинг асосий жиҳатлари қайд этилган. Улар компьютер техникаси ёрдамида спортчиларнинг асосий ҳаракатларини биомеханик моделлаштириш, компьютер ўйини модели кўринишидаги тактик бирикмаларни дастурлаш, баскетбол ўйинидаги асосий техник элементларни ўрганиш учун компьютер мультимедиа дастурларини қўллашни таклиф қиладилар. Баъзи тадқиқотчилар томонидан таклиф қилинган баскетболчиларни тайёрлаш учун ахборот-коммуникация технологиялари ўйин ҳолатларини 3D моделлаштиришга қаратилган. Бундай технологиялар баскетболда техник ва тактик элементларни ўргатиш жараёнини сезиларли даражада тезлаштиради ва соддалаштиради [1].

Талабаларни жисмоний тарбиялаш жараёнида ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланишда инсоннинг психофизиологик ҳолати омилини ҳисобга олиш керак. Инсонда жисмоний фаоллик даражасининг ошиши билан ахборотни қайта ишлашнинг асаб жараёнлари ва психофизиологик ҳолат тезлашиши исботланган. Олимлар инсонлардаги асаб ва психофизиологик жараёнларнинг лабиллиги бевосита жисмоний фаолият шароитларининг ўзгаришига боғлиқлигини аниқладилар.

Бугунги кунга келиб, ёшларнинг жисмоний ривожланиши ва функционал ҳолати, соғлиғи ҳолатини шакллантириш жараёнларига

бевосита таъсир кўрсатадиган ахборот технологиялари таҳлил қилинмоқда. Олимлар ўқувчиларни жисмоний тарбиялашда ахборот технологияларидан назоратсиз фойдаланишнинг салбий оқибатларини келтириб ўтишади, шунингдек, жисмоний фаоллик вақтининг қисқариш тенденциясини ва ахборот технологиялари билан ишлаш вақтини сезиларли даражада ошириш тенденциясини қайд этадилар. Замонавий ёшлар ҳаётини ахборотлаштиришни кучайтириш муаммосини ҳал қилиш йўлларида бири олимлар ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланишга асосланган жисмоний тарбиянинг мувозанатли моделларини ишлаб чиқишни таклиф қилмоқдалар.

Талабаларнинг жисмоний тарбияга қизиқишини ошириш муаммоларидан бири ҳар бир ўқувчининг жисмоний, функционал ва психофизиологик кўрсаткичларига мос равишда жисмоний машқлар комплексларини моделлаштириш учун мобил иловалар ва компьютер дастурларини ишлаб чиқишдир.

Адабий манбалар таҳлили шуни кўрсатадики, баскетбол ўйинининг элементларидан фойдаланган ҳолда ёшларни жисмоний тарбиялаш жараёнида ахборот-коммуникация технологияларини қўллаш доираси кенг ва ранг-барангдир. Замонавий ўқув, моделлаштириш, мультимедиали ахборот технологияларини киритиш орқали ўқувчиларнинг баскетбол дарсларига қизиқишини ошириш муаммосини ўрганиш, бизнингча, батафсилроқ кўриб чиқишни тақозо этади [2].

Тадқиқот ўтказишда одатда қуйидаги усуллар қўлланилади: адабий манбаларни таҳлил қилиш ва умумлаштириш, баскетбол машғулот жараёнини ахборот моделлаштириш усуллари, сўровлар, математик статистика усуллари.

Тадқиқотда баскетбол бўйича компьютер ўқув дастурлари, баскетболчиларнинг техник ҳаракатларини биомеханик моделлаштириш учун компьютер дастури қўлланилади.

Тадқиқотда талабалардан баскетбол машғулотларига қизиқиш даражасини аниқлаш учун сўровнома ўтказиш сўралади. Сўровномада ўқув жараёнида ахборот технологияларидан фойдаланиш, ўқувчиларнинг интернет технологияларидан хабардорлиги, баскетбол бўйича машғулот видеороликларидан фойдаланиш, мультимедиа билимлари ва машғулотлар жараёнида улардан фойдаланиш имкониятлари, моделлаштириш учун компьютер дастурларидан фойдаланишда тактик комбинациялар,

баскетболчининг биомеханик ҳаракатини моделлаштириш учун компютер дастурлари каби саволлар бериледи.

Хулоса. Шундай қилиб, талаба ёшларини ўқитишнинг ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланган ҳолда баскетбол дарсларига қизиқиш даражаси биров ошди, аммо кўрсаткичнинг ўсишида сезиларли фарқ бўлмади. Адабий манбалар таҳлили бўлажак техник мутахассислар учун баскетбол бўйича ўқув-машқ жараёнида ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш мақсадга мувофиқлигидан далолат беради.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Деркач А.А. Мураббийнинг педагогик маҳорати. 2010 йил.
2. Лубишева Л.И. Жисмоний тарбия ва спорт социологиясига кириш. 1998 йил.

УДК 378

АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ КОМПЕТЕНЦИЯСИ АСОСЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ МУАММОСИ

*Алламбергенова Б.К.,
Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия ва спорт
университетининг Нукус филиали,
Нукус шаҳри, Ўзбекистон.*

XXI аср - бу юқори технологияли ахборот жамияти даври бўлиб, инсоннинг замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш учун янги имкониятларини очиб беради, бу эса макон ва вақт чекловларисиз катта ҳажмдаги турли хил маълумотларни сақлаш, тақдим этиш ва тарқатишни яхшилайти, шунингдек, таълим ва маданият даражасини оширишга ёрдам беради ва ўз-ўзини тарбиялайди.

Шу муносабат билан таълим тизимида сезиларли сифат ўзгаришлари кузатилмоқда, чунки ахборот-коммуникация технологиялари компьютер тармоғи ва технологиялардан фойдаланиш асосида ўқитишнинг янги шакллари ривожлантириш учун хизмат қилади.

Таҳлиллар шуни кўрсатадики, анъанавий маънода ўқув жараёни "ўқитувчи-талаба-дарслик" триадаси доирасида қурилган. Бирок, йигирманчи асрнинг илмий - техник инқилоби ушбу ўзаро таъсирга